

D E
JURE GLADII
TRACTATUS

ET DE
TOPARCHIS QUI EXERCENT ID
I N
DIOECESI ULTRAJECTINA.

Auctore
ANTONIO MATTHÆO,
Juris in Illustri Academia Lugduno Batava Antecessore.

LUGDUNI BATAVORUM

Sumptu Auctoris

Excudit JOHANNES KELLENAR. Ann. M. DC. LXXXIX.

6. Quod ad Soest non quidem urbs, frequentia tamen hominum, rerum copia & abundantia olim locus insignis. Admodum etiam vetus & cujus etiam mentio in vetustissimis chartis. Meminit Conradus Cæsar in charta Ann. 1028. Bernulphus etiam episcopus in charta Ann. 1050. Quibus factas olim ab Anfrido & Adelboldo episcopis monasterio S. Pauli donationes confirmant. Sed *Zoys* vocant ut & *Suys*. Postea *Soße* etiam dictus. Sic pro temporis vetustate pronuntiatio interdum variat, ut *Emmenes* olim *Emminclare* & *Leusden* olim *Lusdan* in charta Ann. 1253. *Cum omnibus suis attinentiis & bonis in Lusdan, qua tenentur in feudum ab ecclesia Trajectensi, & decima in Orientali parte Ema & jurisdictione in Hefe & in Soße & in Emminclare & omnibus jurisdictionibus ibidem ad curiam Emminclare spectantibus &c.* Gnavi incolæ & industrii. Sagittarii peritissimi. Quorum certum etiam corpus certis legibus adstrictum, quas si addam non abs re erit, (nam nec lectu injucundæ) cum vel hinc etiam possit; quis rerum tum status, quæ conditio, cognosci. Charta est Ann. 1560. & sic se habet, ut sequitur:

Wy Jacob Henrickfen als Ouderman van outs, Gijsbert Rutgerffen, ende Herman Rutgerffen als oude Raatsheeren, Isaac Aertffen als nieuwe Ouderman, Gerbert Aertffen, ende Gijsbert Hendrickfen nieuwe Raatsheeren, ende den gemeen gilde broederen van Sint Aechten gilde in Soest, dat welcke gilde ons gefundeert, gegunt, gegeven, ende gemaackt is van den Eerwaardigen Heeren Heer van Gaasbeeck, dat wy liefsticken, eendrachtelicken, ende vrundelicken solden onderhouden dese ordonnantien hier achtervolgende, Ende overmits onsen olden brief ende fundatie van den gilde is verdonckert, getravelleert, ende uyshandich gemaakt door oorloge ende dueren tijden, Soo hebben wy Oudermannen ende Raatsheeren voornoemt, den gemeen gildebroederen de olde ordonnantie ende usanty overgeset in desen nieuwen brieff, ende overmits de werelt ende die menschen alle daghen cloecker ende subtylder worden in qualitaty, ende qualiteyt, datmense nauwelyk conde reguleren met de olde ordonnantie, Soe hebben wy Oudermannen en Raatsheeren voornoemt, en den gemeen gildebroederen gemeender hant, wat meerder scherper ordonnantien op nieuw hier by geaccordeert ende geordineert, ende dat om misbruyck yt supra, In den eersten dat den ouderman in der tijt, ende die Raatsheeren sullen copen laecken, dat eene jaar root ende wit, dat ander jaer blauw ende wit, dat derde jaar groen ende wit, ende dat selfde te maacken onder der deyls naa ouder gewoonten, om elcke gilde broeder daar een kovel offte hebben, alst behoort ende dat naa ouder gewoonten als boven, ende dat sullen den Ouderman mit den Raatsheer in der tijt bestellen de kovels gemaackt te zijn voor den Pinxterdach, ende soe wie daar dan goets en haalt, die en sal daar geen kovel hebben, ende elcke gildebroeder sal den

Ouderman

Ouderman een halve Brabantsche stuyver voor een kovel geven, ende dat tot profyt des gemeen gilde voornoemt, ende dan daar na op Pynxter maandach mit malkander den Papegaey schieten na ouder gewoonten, ende niemant en sal naa den Papegaay schieten, eer dat den Coninck geschoten heeft, op verbeurt van enen goeden gouden gulden t' stuck van achtentwintich Brabantsche stuyver, of ander payment weerden daar voor, Ende als die Papegaay of is, ende dan Coninck is, die sal den Ouderman kiezen van syn naaste bloet, die goet ende bequaam is om dat gilt te connen regieren, ende of saicke waar, dat den Ouderman niet bequaam en waar, ende die gemeen gilde daar op smayden, so mach dat gemeen gilt of die meeste stemmen den selfden of setten, ende kiezen enen anderen, die bequaam is om t'voornoemde gilt te connen regieren, Ende den Coninck sal des anderen jaars Raadt wesen, Ende die twee olde Raadtsheeren zullen met malkanderen spelen, soe wye den Raadsheer kiest, maer selver geen blyven, Ende naa dit gedaan synde, ende den Papegaay off synde, so sullen die gemeen gildebroeders den Coninck eerlycken ter kercken brengen, gaande paar mit paar, mit haar buffen ende bogen, ende dan in de kerck comende so sullen sy oock eerlycken gaan ende offeren nae ouder Usantien op't verbeuren een tonne biers van twalef Brabantsche stuyver, Ende voorts na de misse wyt is, soe sellen die gemeene gilde broederen den Coninck eerlicke brengen in de herberghe, daar men teeren sal, ende aldaar in de herberge mit malkander ootmoedelicken, eerlicken, eten ende drincken, als dat betamelick is. So wie aldaar onbequamelicken oft rebellicken den anderen in quaatheyte mit enen vuyft slaat, off die een messe treckt als voornoemt in quaatheyte, die sal verbeuren een tonne biers als boven, Maar soe wie den anderen mit een messe steeckt, of anderen estrementen, niet uytgesondert, malkanderen bloet reyft in quaatheyte, ut supra, die sal verbeuren enen goeden gouden gulden t' stuck ende prys als boven, ende aldaar in de herberghe teeren dre daghen lanck after den anderen na alder usantien ende gewoonten, Ende dan opten heylich Sacraments dach daar naa, soe sullen die gemeen schuts oock offeren mit haar buffen ende bogen, als boven genomineert staat, ende mit haar kovelten op't hooft hebbende gelycken hier vorder in gespecificeert staat, ende gaan mit die processy van voor dat heylich Sacrament paar mit paar, mit buffen, ende bogen, ende bouten naa gewoonten, ende voorts daar na op Sinte Aechten dach in den wynter, soe selmen oock gaen voor die processy gelycken als boven op't verbeuren eenre tonne biers voorsz, ende een ygelyk sal syn kovelten ophouden ende bewaren tot sinte Aechten dach toe, niet te mogen yercopen, versetten ofte versellen, dan bewaren tot sinte Aechten dach toe op't verbeuren een tonne biers, soe voorn genomineert staat, Noch mit usantien, ordonnantien, en voorwaarden na older gewoonten, dat een ygelyk giltbroeder sal hebben een stalen boge mit syn toebehoort, als dat behoort, of een bus

mit sijn toebehoort als dat betamelicken is, ende 't selfde op 't verbeuren een tonne biers ten pryse als boven, Noch mit contracten ende voirwaarden, dat den Ouderman of de Raatsheeren niemant in den gilde aan en sullen nemen minder dan om twee gouden gulden, 't stuck acht en twintich Brabantsche stuyvers gereeckent ut supra, behoudelijcken den outsten soon, die mach komen nae sijn Vaders doot, als hy mondich is, eyschen ende halen sijn Vaders kovel, ende wesen een gildebroeder in zyns Vaders plaats als dat behoort sonder enighe exceptii of enige restituuatii van penningen daar van gevende, Ende die selfde die sy Supplianten aannemen in den gilde voornoemt, die sullen wesen goet van naam ende faam, Buerkinderen in Soest woonachtich ende geboren, of men salse wederom uyt den gilde doen, ende daar en boven sal den Ouderman of Raatsheeren, of soe wie den selfden aanneemt, die niet bequaam en is, ende die gemeen gilde broeders daar op smaeyen, ende den selfden die sy Supplianten ingenomen hebben, ende niet bequaam en is, Soe sullen die selfde Supplianten daar schade by hebben de somme van enen halven silveren Riale, Ende noch soe wie in den gilde voergenoemt gaat, die sal noch gehouden syn, ende geven die Kerck alhier een half pont goeden was, ende die bode, die hem den eet ofneemt een goet paar hantschoen, of anderhalve stuyver daar voor, Ende voorts soe wie van den gildebroeders buytens Dorps hylickt, ende aldaar blijft woonen een jaar, ende na dat jaar en sal hy genen kovel meer hebben, ende geen gildebroeder meer blyven, dan weder in 't voornoemde Dorp comen woonen, ende op nieuw wederom ingaan, Ende dan noch mede soe ist geaccordeert, ende geordineert, dat den Ouderman met sijn Raatsheeren geen hout sullen vercoopen, off gheen estrementen sullen versetten off versellen, off geen Lant verhuuren dan op ses jaren, soe als men van outs plach te doen, off sy sullen die reste, off die wincoop daar van synde selver betalen, Want men sal dat doen by den gemeen gilde ofte gilspraack, ende soe wie dan coopt ofte huurt, die sal als dan van stonden aan burgh stellen, ende daar dan cedullen afgemaackt, ende die te bewaren geven den Ouderman, of soe wie dat gilde beliest, die daar toe bequaam is, Noch dat den Ouderman geen Covels buyten Dorps sende buyten consent der Raatsheeren, of het zy dat soe oerbaar waar den gemeen gilde, ende soe wie een van den gildebroederen een vreemt man een Kovel op 't hooft set in der tyt, als die gemeen gilde broeders teeren, die sal verbeuren een halven gouden gulden ten pryse als boven, Noch mit contracten ende ordonnantien, dat niemant, soe wanneer die gemeen gildebroeders teeren, sal gaan sitten eten ende drincken aan des Coninks tafel, ofte den tafel daer naest aen buyten consent des Oudermans ofte des Raets, ofte hy sal verbeuren eene tonne biers ten pryse als boven, Ende nae dat de maaltyt dan gedaen is, soe salmen den Conink eerlicker t'huys brengen nae der older gewoonten, ende als dan sal den
Coninck

Coninck aldaar hebben een tonnebiere van alsulcx bier, als den gemeen gildebroeders gedroncken hebben, ende zult sy mit malsanderen uytdrincken sonder enighe qualitatii, ofte qualiteyt, of alsulcke pene te verbeuren, als boven gemmeveert staat. Noch soe wie in den gilde voorgenoemt een knecht ofte een vryer is, ende daar na eene Vrouwe trouwt, ende die ter kercken leyt, echt, ende na ordonnantiën, usantiën, van desen lande van herwerts over, die sal daar schuldich wesen den gilde eenen emmer biere van drie vanen, Ende voorts so wie een ygelick hier breuckich in wort in eenige punten, qualiteyt, oft andere qualitatii hier beschreven, her sy van wacht boeten, geen bogen te hebben, geen kovels te bewaren, niet te offeren, off schieten na den Papegaey eer den Coningh geschoten heeft, off eenige breucken, die sullen den Ouderman ende Raatsheeren van stonden aan opleggen ende betalen, off van stonden aan salmen den selven uyt den gilde doen, ende geven hem een schrap in den sedulle daar van synde, ende men sal den selven Deposant nimmermeest wederom niet aannemen in den gilde voorgenoemt, Ende voorts van dit ende van al dat daar incomens is sy van pocht van laut, van Heffsteden, van aannemen in den gilde, of wat incomste van gelt of van goet, dat den gilde voorgenoemt jaarlyke incompt, daar sal den Ouderman mit den Raatsheeren in der tyt reeckeninge of doen optenderden dach naa dat die Papegaey of geschoten is, ende dat voor vier goede arbitraal mannen, die welcke de gemeen gili broederen daar toe setten ende ordineren sullen, die sufficient syn om die reeckeningh te ontfangen, ende i selfde moeten gildebroederen wesen van desen, Ende op alle qualiteyts, die daar verbeurt worden, gelycken hier voorsz staen, daar sal den Ouderman off den Raatsheeren in der tyt opsicht toe hebben, ende bekeuren die selfde Deposanten op wat tyden dat mense bevynt, te weten sonder bogen, ofte bussen, ofte kovels niet te hebben, off en hebben op den tijt ende stont, als hier vooren geschreven staat, ende dat helfte sullen sy deposanten moeten restituieren ten prijse sonder exceptiën, of te verbeuren alsulcke pene ut supra. Ende i selfde hier voor beschreven hebben wy Oudermannen ende Raatsheeren hier voor genoemt, ende den gemeenen gilde van sinte Aechten gildebroederen in Soelt alsoo hier voorschreven staat gemeender hant ende tho samen lieffelyken geordineert, om dat wy ende onse nacomelingen dat selfde mogen onderhouden eendrachtelicken, ende dat tot Gods eerē ende onser fielen salicheyt, Ende dat is aldus geschiet by ons Oudermannen ende Raatsheeren ende voorts ut supra, Tot enen oerconde der waarheyt dat dit aldus geschiet ende geordonneert is soe hebben wy Oudermannen ende Raetsheeren voorgenoemt desen brief onder besegelt, ende want ick Herman Reigerffen, ende Isaack Aertffen, ende Gysbert Heyndricksen voorsz selfs geen segeten getruycken, soe hebbe ick Herman voorgenoemt gebeden Roeters
Jacobssen

Jacobssen om voor my te besegelen, ende ick Isaack Aertsen heb gebeden Gerrit Hilhorst, ende ick Gysbert Heyndricksen heb gebeden Roetert Antonissen voor my te besegelen, Dat welcke wy Gerrit, Roetert, ende Roetert voergenoemt als gildebreders geerne gedaan hebben door bede van den deposanten voergenoemt, ende wy Jacob Heyndricksen ende Gysbert Rutgerffen, en Gherbert Aertssen voergenoemt hebben selfs onse segelen aan desen brief gehangen, Ende noch tot eene vestighe memorie van desen hebben wy Antonis Aertssen, Dirck Tonissen, Jan Rutgerffen, Aelbert Gysbertsen, Gysbert Tymanssen, Lambert Heyndricksen, ende Gysbert Heyndricksen als gildebrederen mede desen brief besegelt elcks mit onsen segel. Geschied in den jaare Anno vyftien hondert ende s'festich, den derden daach des maants Junius. Ende was ondertyckent, By my Thonis Gysbertsen Wolff Notarius scripsi, ende met derthien dubbele sterten, daar van drie sonder segelen waren, ende d'andere thien met segelen ende stucken van segelen alle in groenen wassche beneden uythangende. Gecollationeert dese Copye tegens synen originelen francynen brieff ondertyckent ende besegelt als boven, ende daar mede beyonden te accorderen, By my Notaris publycq s'Hooft van Utrecht, I. Uyttewael Notis.

CAPUT XX.

De Toparcha de Renswoude

Decimus tertius jus gladii nactus Baro de Reede est Dominus de Reynswoude. Nactus eodem anno & eodem etiam die, quo Princeps Auriacus. Non ante id tamem nactus, quam in scriptis spondisset nunquam se passurum, nec unquam daturum operam, ut per suam ditionem invita Ultrajeeto e Noda aqua Amisfurtum fossa facta duceretur. Et spondit ut sequitur:

Wy Johan Baron van Rheede Heere van Renswoude ende Emmickhuysen, Ridder van de Conincklike Denemarcksche ordre van den Oliphant, President van de Ed. Mog. Heeren Staten s'Lants van Utrecht, ende der selver Gecommitteerde ter Vergaderinge van de Hoogh-Mogende Heeren Staten Generaal der vyve Nederlantsche Provintien, doen kond ende beloven by desen om redenen ons daar toe moverende voor ons ende onse nacomelingen, dat wy noyt nochte ten ewigen daghe en sullen doen graven, nochte gedogen dat gegraven worde, in wat voege ofte onder wat pretext het soude mogen wesen, eenige grifte ofte Vaart uyt de Grebbe naar Amersfoort ofre de Eem door onse hooghemelte Heerlicheyt